

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

ZAKON Br.2003/5

ZAKON O SEMENU NA KOSOVU

Skupština Kosova ,

Imajući u vidu Uredbu br. 1999/1 Misije privremene administracije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) od 25. jula 1999. godine o ovlašćenjima Privremene administracije na Kosovu, izmenjene,

Bazirajući se na Uredbu UNMIK-a br. 2001/9 od 15. maja 2001. godine o Ustavnom okviru o Privremenoj samoupravi na Kosovu,

U cilju regulisanja proizvodnje i trgovine semenom raznih biljnih varieteta u poljoprivrednoj proizvodnji uključujući varietetne hibride i semenskog krompira,
Proglašava sledeće:

Proglasava sledece:

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Zakonodavstvo Kosova o proizvodnji i plasmanu semena biljnih varieteta, sadnica i semenskog krompira u poljoprivrednoj proizvodnji

Ovaj zakon uređuje pitanja koja se odnose na proizvodnju i trgovinu semenjem biljnih varieteta i semenskog krompira u poljoprivrednoj proizvodnji

Član 2.

Delokrug zakona

Ovaj zakon se primenjuje na semenje varieteta raznih sorti biljaka u poljoprivrednoj proizvodnji, te na domaće i uvezeno semenskog krompira , -dakle na sve vrste obuhvaćene spiskom Programa 1 ovog Zakona koje bi se proizvelo i plasiralo na Kosovo.

Član 3.

Definicije fundamentalnih termina koji se koriste u ovom Zakonu

Termini koji se koriste u zakonu imaju sledeća značenja:

- (a) Sorta - znači grupisanje biljke u okviru jednog botaničkog razvrstavanja najnižeg ranga, čije grupisanje, nezavisno od toga da li su uslovi za potporu uzgajivača potpuno zadovoljeni, može biti:
- (i) Definisana izrazom karakteristika koje rezultuju iz datog genotipa ili kombinacije genotipa;
 - (ii) Može se razlikovati od drugog grupisanja biljaka potiskivanjem bar jedne od rečenih karakteristika;
 - (iii) Tretirane kao jedinice pogodne za (propagiranje) množenja na nepromenjen način
- (b) Sorte otvorenog oprašivanja cvetnim prahom podrazumeva dovoljno stabilnu jedinstvenu (uniformnu) sortu.
- (c) Prirodna linija podrazumeva jednoličnu dovoljno stabilnu liniju koja je stečena veštačkim samooplođavanjem (preko selekcije nekoliko nastupajućih generacija) ili ekvivalentnim operacijama;
- (d) Hibrid jednoslojnog ukrštanja podrazumeva prvu generaciju ukrštanja između dve urođene linije;
- (e) Dvostruko ukršteni hibrid podrazumeva prvu generaciju ukrštanja između dva pojedinačna ukrštena hibrida, kako definiše uzgajivač (u daljem tekstu se može naći i kao osoba koja se stara o biljkama);
- (f) Trostruko ukršteni hibrid podrazumeva prvu generaciju ukrštanja između jedinstvene i stabilne linije i pojedinačno ukrštenog hibrida, po izboru uzgajivača.
- (g) Vrhunski ukršteni hibrid podrazumeva prvu generaciju ukrštanja između jednoslojne linije, tj. jednoslojno ukrštenog hibrida, sa varietetom otvorenog zaprašivanja cvetnim prahom izabranog od uzgajivača.
- (h) Među-sortni hibrid (Inter-varietal hybrid) podrazumeva prvu generaciju ukrštanja između biljaka koje rastu iz baznog semena dve otvorene sorte oprašivanja cvetnim prahom, kako uzgajivač određuje.
- (i) Prepoznatljivost - Sorta je prepoznatljiva ako je osobito različita od bilo koje druge sorte, čije postojanje je stvar uobičajenog znanja u vreme popunjavanja obrasca i da bude značajno određenog dana.
- (j) Jednoobraznost-: Sorta je jednoobrazna (uniformna) ukoliko, zavisno od promena svojstava koja se očekuju tokom množenja, ostaje jednolična u relevantnim pripadajućim karakteristikama.
- (k) Stabilnost: sorta je stabilna ako njene relevantne karakteristike ostaju nepromenjene posle ponavljano razmnožavanja ili, u slučaju naročitog ciklusa razmnožavanja, na kraju svakog takvog kruga.
- (l) Kosovska lista semena je lista varijeteta koja je dozvoljena za plasman na Kosovu.
- (m) Prava seleksionera biljaka: imalac prava za gajenje biljaka određene sorte ima ekskluzivno pravo da uradi, ili pak da ovlasti druge da urade sledeće:
- (i) Da proda reproduktivni materijal variante te biljke;
 - (ii) Da proizvede reproduktivni materijal na Kosovu u cilju njegove prodaje.
- (n) Vrednost za kultivaciju i korišćenje: podrazumeva pozitivna svojstva sorti (varijeteta) biljaka koje u poredjenju sa onima postojećima obuhvacene u Kosovsku listu semena sorti (varijeteta) pridonosi dobitak što se tiče uzgoju kultura ili produkata istih. Radi toga kvalitet nove sorte će se prihvatiti kao celina sa svim svojstvima prednosti a ne samo na osnovu jednog pozitivnog svojstva.
- (o) Seleksioner je osoba ili organizacija koja seleksionira, otkriva, i razvija određenu sortu;
- (p) Seme-Tu spada seme žitarica, uljanog i vlaknastog bilja, seme za stočnu hranu, povrće, seme industrijskog bilja, medicinsko i aromatično bilje, sadnica vinove loze, voća, šumskih sadnica i semenskog krompira.

- (q) Uzgajivač -je fizičko ili pravno lice , uključen u Kosovskoj listi semena, kao odgovorno lice za održavanje i cuvanje te sorte, u skladu sa karakteristikama koje je ona imala kad je uvedena u Kosovskoj listi semena;
- (r) Seme seleksionara (tvorca) označava seme ranije generacije nego što je pre-bazno seme koje se proizvodi od strane ili pod odgovornošću lica za održavanje nivoa koje na Kosovu obavlja njegove dužnosti koje su date u definiciji (q) ovog zakona
- (s) Pre-bazno seme (super elitno) je seme generacije koja prethodi generaciji baznog semena (elitno seme) koje se proizvodi od strane ili pod odgovornošću lica za održavanje nivoa iz semena odgajivača;
- (t) Bazno seme (elitno seme) podrazumeva seme koje se proizvodi od strane ili pod odgovornošću lica za održavanje nivoa iz pre-baznog semena (super elitno);
- (u) Sertifikovano seme prve generacije (C1) podrazumeva seme koje je proizvedeno direktno iz baznog semena (elitno seme);
- (v) Sertifikovano seme druge generacije (C2) podrazumeva seme koje je proizvedeno direktno iz sertifikovanog semena prve generacije, koje je uglavnom namenjeno proizvodnji biljaka ili delova biljaka koje konzumiraju ljudi ili životinje;
- (w) Sertifikovano seme označava seme koje je direktno proizvedeno iz baznog semena (elitno seme) uglavnom namenski za proizvodnju bilja ili delova biljaka koje konzumiraju ljudi ili životinje. Sertifikovano seme uključuje hibridno seme tipova hibrida koji su dati u definicijama (d), (e), (f), (g) i (h) ovog zakona;
- (x) Standardno seme podrazumeva seme povrća koje je namenjeno uglavnom za proizvodnju biljaka ili njihovih delova koji služe za konzumaciju biljkama ili životinjama;
- (y) Kvalitet semena podrazumeva specifikaciju (utvrđivanje) kvaliteta semena (čistoća, prokljalost-postotak prokljanja,postotak ostalih vrsti semena,zdravlje semena) overeno jednim službenim certifikatom(uverenjem);
- (z) Kontrola proizvodnje semena na terenu podrazumeva određivanje identiteta i čistoće semenih useva sorte;
- (aa) Zvanični sertifikat je zvanični dokument koji potvrđuje da je kvalitet semena takav da ono zadovoljava standarde koje se tiču plasmana semena
- (bb) Izveštaj o testu semena je zvanični dokument koji potvrđuje rezultate laboratorijskih analiza radi određivanja kvaliteta semena;
- (cc) Kontingent semena označava pošiljku semena koja se može identifikovati i čija vaga ne prelazi težinu određenu podzakonskim aktom_ o plasmanu semena;
- (dd) Ministar znači Ministar Ministarstva za Poljoprivredu, Sumarstvo i Seoski Razvoj (u daljem tekstu:MPSSR);
- (ee) Proizvođač semena podrazumeva osobu koja se angažuje u proizvodnji semena ,koji je registrovan u skladu sa podzakonskim aktom o registraciji i licenciranju semena .
- (ff) Prodavac semena podrazumeva osobu koja je angažovana u trgovini semena i koja je registrovana u skladu sa podzakonskim aktom o registraciji i licenciranju semena.
- (gg) Upakivač semena podrazumeva osobu koja je angažovana u pakovanju i repakovanju semena i koja je registrovana u skladu sa podzakonskim aktom o registraciji i licenciji semena.
- (hh) Prerađivač semena podrazumeva osobu koja se angažuje u čišćenju, obradi ili preradi semena sa namerom da bude plasirano na tržištu i koja je registrovana u skladu sa podzakonskim aktom_ o registraciji i licenciji semena.
- (ii) Podzakonski akti -podrazumevaju Ministarske podzakonske akte_ objavljene u skladu sa ovim zakonom, od

Ministra ili objavljene od Vlade po preporuci Ministra.

- (jj) Odsek za seme podrazumeva odsek za seme u Odeljenju za proizvodnju i zaštitu useva MPSSR koji je odgovoran za sve stavke koje se odnose na proizvodnju, overu, testiranje i plasman semena;
- (kk) Kancelarija koja vodi računa o sortama biljaka podrazumeva kancelariju o pravima sorti biljaka MAFRD koja je odgovorna za sva pitanja koja se odnose na odobravanje prava uzgajivačima biljaka i na Kosovskoj listi semena ;
- (ll) UPOV- znači Međunarodna unija za zaštitu novih sorti biljaka. .

II KOSOVSKA LISTA SEMENA I PRAVA UZGAJIVAČA BILJAKA

Član 4.

Primene sorti za Kosovsku listu semena i odobravanje prava uzgajivačima biljaka

Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i seoski razvoj (MPSSR) odnosno Odsek Proizvodnje i Zaštite bilja biće odgovorno za obradu svih obrazaca(zahteva) za unos sorti na Kosovsku listu semena i takođe će biti odgovorno za sve formulare za odobravanje prava uzgajivača biljaka.

MPŠSR će osnovati Kancelariju za priznavanje prava uzgajivača bilja u cilju administriranja svih pitanja vezanih sa Kosovskom listom semena Varieteta i priznavanjem prava Uzgajivača Bilja.

Član 5.

Funkcije i dužnosti Kancelarije koja se stara o pravima sorti biljaka

Kancelarija o pravima sorti biljaka primaće i razmatraće sve molbe za stavljanje sorti poljoprivrednih kultura u Kosovsku listu semena kao i sve zahteve za odobravanje prava uzgajivača biljaka.

OPZB(Odseka za proizvodnju i zaštitu bilja) će doneti konačnu odluku o odobravanju prava uzgajivača biljaka vezano sa prijavljivanjem sorte..

Kancelarija za prava na biljne sorte ima pravo da zavede takse na aplikante za sledeće usluge:

- (i) taksa za primenu i registraciju biljnih sorti iz kosovske liste semena;
- (ii) taksa za testiranje biljni sorti prema različitosti, jednoobraznosti i stabilnosti (RJS) uz vrednost za setvu i upotrebu;
- (iii) taksa za žalbu protiv rešenja donetog od strane Odbora Kosovskog lista semena .

Član 6.

Podnošenje molbe za Kosovsku listu semena

1. Podnošenje molbe za Kosovsku listu semena sorte biljaka biće pravo uzgajivača sorte biljke ili njegovih/njenih pravnih naslednika; takva molba će biti registrovana u kancelariji koja se stara o sortama biljaka.
2. Molba za Kosovsku listu semena uključivaće:
 - (a) Popunjeni obrazac za Kosovsku listu semena sorte;
 - (b) Tehnički upitnik za sortu biljke koji daje detalje o agronomskim i morfološkim karakteristikama sorte;
 - (c) Priznanicu koja pokazuje da je taksa plaćena za zvanični pregled molbe za Kosovsku listu semena mesec dana od datuma registrovanja molbe.

3. Molba za stavljanje na Kosovsku listu semena poljoprivrednih sorti useva odnosiće se samo na jednu sortu biljke.
4. Zahtev treba biti popunjen na zvaničnim jezicima Kosova.
5. Kancelarija koja vodi računa o sortama biljaka redovno će objavljivati u Službenom listu detalje koji se odnose na molbe koje su primljene za dodavanje sorti biljaka na Kosovsku listu semena.

Član 7.

Kriteriji koji se odnose na Zahtev za Kosovsku listu semena Varieteta poljoprivredne proizvodnje

1. Molba za mesto poljoprivredne sorte useva na Kosovskoj listi semena biće prihvaćena ako sorta:
 - (a) Ima odobreno ime;
 - (b) Ako je drugačija od svih poznatih sorti;
 - (c) Ako je jedinstvena u smislu sastava;
 - (d) Ako je stabilna za nekoliko generacija;
 - (e) Ako vrsta kojoj sorta pripada ulazi u listu botaničkih porodica i vrsta koje se upravljaju zakonom (Program1).

Član 8.

Testiranje varieteta biljaka za uvrštavanje u Kosovsku listu semena.

1. Testiranje sorte biljke na osobenost, uniformnost i stabilnost (OUS) obavlja Subjekt kojeg ovlašćuje MPŠSR.
2. Testovi OUS-a biće vođeni preko dve sezone gajenja (dve godine) i biće vođeni u skladu sa smernicama Međunarodne unije za zaštitu novih sorti biljaka(UPOV).
3. U slučaju da je sorta biljke već uključena u nacionalnu listu neke druge zemlje koja je član UPOV-i, kancelarija koja vodi računa o pravima sorte biljke uzeće zvanični OUS izveštaj od autoriteta za registraciju koji je obavilo OUS test o sorti biljke.
4. Kancelarija koja vodi računa o pravima sorte biljke ima pravo da uđe u bilateralne aranžmane sa drugim zemljama članicama UPOV-i za obavljanje OUS testova o sortama biljke koja se gaji na Kosovu.
5. Vrednost za kultivaciju i korišćenje sorte biljke (the value for cultivation and use--VKK) biće određena testiranjem na ispunjavanje njenih agronomskih karakteristika u toku više od dve godine i poređenjem tih ispunjavanja sa prikladnim postojećim «kontrolnim» sortama.
6. Vrednost za kultivaciju i korišćenje (VKK) sorte useva neće se primenjivati na:
 - (a) Sorte povrća;
 - (b) Sorte trava koje nisu namenjene za proizvodnju stočne hrane;
 - (c) Bilo koja sorta biljke ultimativno namenjena za prodaju samo u nekoj drugoj zemlji koja je već prihvatila istu, imajući u vidu vrednost biljke za kultivaciju i korišćenje.
7. Testiranje sorte biljke na vrednost za kultivaciju i korišćenje (VKK) obavlja na dva zasebna probna mesta Institut kojeg bude ovlastilo MPŠSR.
8. U svrhu obavljanja VKK oglada i OUS testova, podnosilac molbe će:
 - (a) Snabdeti zahtevanu količinu semena besplatno;
 - (b) Obezbediti nabavku semena na određenu adresu do odgovarajućeg krajnjeg datuma.
9. Ako je sorta biljke određena rezultatima testiranja kao prihvatljiva vrednost za kultivaciju i korišćenje, kad se njena sveobuhvatna svojstva poredi sa postojećim «kontrolnim» sortama, predložena odluka sa dokumentacijom u prilogu biće podneta odboru za Kosovsku listu semena od strane kancelarije koja vodi brigu o sortama biljaka. Onda se donosi

konačna odluka, a predlog će biti objavljen u Službenom listu.

10. Odbor za kosovsku listu semena sastoji se od 5 članova koje imenuje Ministarstvo za Poljoprivredu, Šumarstvo i razvoj Sela. Dva člana treba da budu radnici vladinih agencija, a tri iz nevladinih organizacija. Članovi treba da imaju stručno iskustvo u poljoprivredi. Odbor za kosovsku listu semena je nadležan za konačno odlučivanje o tome koje će se sorte kvalifikovati za Kosovsku listu semena.
11. Biće dozvoljeno podnosiocima molbi ili njihovim ovlašćenim predstavnicima da pregledaju terene koji su registrovani za njihove kandidate sorti na oglednim lokacijama OUS i VKK za vreme sezone gajenja.
12. Kosovska lista semena sa sortama poljoprivrednih useva biće izdavana godišnje od strane kancelarije koja vodi brigu o pravima sorti biljaka.
13. Kosovska lista semena biće objavljena u Službenom listu i javnim novinama i uključivaće glavne agronomske karakteristike svake sorte biljke.
14. Odbor Kosovskog lista semena ima pravo da ograniči broj sorti svake vrste useva koja će biti uključena u Kosovsku listu semena.
15. Biće dozvoljen plasman na Kosovu samo onim sortama koje su uključene u Kosovsku listu semena. Podzakonskim aktom o plasmanu semena na Kosovu objavljena od strane Ministra, određuju se kriteriji za plasman vrsta semena koje se momentalno proizvode i plasiraju na Kosovu.

Član 9.

Uklanjanje sorte sa Kosovske liste semena.

1. Odbor Kosovskog lista semena imaće pravo da eliminiše sortu biljke sa Kosovske liste semena ako:
 - (a) Kultivacija te biljke na Kosovu verovatno utiče suprotno na zdravlje ljudi, životinja ili biljaka;
 - (b) Osoba koja uzgaja određenu sortu nije više voljna da to čini;
 - (c) Sorta ne može da zadrži svoju osobenost, uniformnost i stabilnost (OUS);
 - (d) Uzgajac ne uspe da nabavi seme za testiranje u ponovnom krugu VCU pokušaja, koji se obavlja najmanje svakih 10 godina;
 - (e) Odobreno ime sorte je anulirano bez predloga novog imena
 - (f) Ako nije placena taksa za kultivaciju te sorte na Kosovskoj listi semena;
 - (g) Ako je nivo kultivacije sorte takva da kultivacija te sorte na Kosovskoj listi semena ne može biti opravdano, razmatranje baca akcenat na vremensko trajanje sorte na Kosovskoj listi semena ;
 - (h) Ako odbor za Kosovsku listu semena smatra da je sorta isključena što se tiče vrednosti za kultivaciju i korišćenje u poređenju sa rezultatima drugih sorti iste vrste.
2. Odbor Kosovskog lista semena može, ako je to neophodno ili poželjno da dozvoli period isteka ne posle 30. juna treće godine prateći uklanjanje biljke sa Kosovske liste semena kad je seme bilo u toku proizvodnje ili je ono bilo proizvedeno pre datuma uklanjanja. Seme tada može biti plasirano na takav način koji bi bio zakonski da je sorta ostala na Kosovskoj listi semena za vreme tog perioda.
3. Kancelarija koja vodi računa o pravima sorte izdaće objavu u Službenom listu navodeći da li (ili ne) postoji period za vreme koga seme sorte biljke koje je bilo uklonjeno sa Kosovske liste semena može biti plasirano u skladu sa tačkom 2 ovog člana i ako postoji takav period treba odrediti datum za isticanje takvog perioda.

Član 10.

Odluke Kosovske liste semena, publikacije i zabeleške koje vodi kancelarija za prava biljnih sorti

1. Kancelarija za prava biljnih sorti biće odgovorna za:
 - (a). Primanje zahteva za pravnu zaštitu konkurentnih sorti, razmatranje zahteva, donosenje odluke i izdavanje zaštitnih dokumenta za konkurentnih sorti.
 - (b). Primanje zahteva za Kosovsku listu semena konkurentnih sorti, razmatranje molbi i primena procedura testiranja.
2. Sve stavke koje se odnose zahtevе za sorte biljaka i predložene odluke, posle obavljanja OUS testova i VKK oglеda biće izdate u listi za prava sorte biljke i Kosovsku listu semena.
3. Kancelarija za prava sorte biljke izdavaće godišnje rezultate VKK oglеda na kraju svake registracione godine pregleda, ako svi podnosioci zahteva daju saglasnost.
4. Kancelarija za prava sorte biljke čuvaće registar o svakoj sorti biljke koja je na Kosovskoj listi semena o sledećem:
 - (a). O imenu sorte i bilo kom drugom imenu pod kojim se sorta plasira u nekoj drugoj zemlji;
 - (b). O vrsti kojoj sorta pripada;
 - (c). O indikaciji karakteristika sorte uključujući (osim u slučajevima povrća i travnjaka gde osoba koja uzgoji sortu izjavljuje da seme te sorte nije namenjeno za proizvodnju stočne hrane) one koje određuju njenu vrednost za kultivisanje i korišćenje;
 - (d). O datumu unošenja sorte na Kosovsku listu semena i datumu svakog obnavljanja takvog unošenja;
 - (e). O datumu isticanja takvog unošenja I
 - (f). Imenu i adresi osobe koja uzgaja ovu sortu ili, gde postoji više od jedne takve osobe, o indikaciji izvora iz koga se mogu dobiti ova imena i adrese.
5. Registar koji se čuva u skladu sa tačkom četiri (4) ovog člana, bit će raspoloživ za uvid od strane bilo koje osobe u kancelariji Ministarstva za Trgovinu I Industriju.
6. Kancelarija koja vodi računa o pravima sorte biljaka održavaće po jednu dosiju za svaku sortu biljke koja ulazi u Kosovsku listu semena.
7. Evidencija će uključiti opis svake sorte biljke i kraći izvod činjenica u vezi sa unošenjem u Kosovsku listu semena.
8. Od MPŠSR ovlašćeni subjekat zadržavaće kolekciju primeraka (uzoraka) svih sorti koje postoje na Kosovskoj listi semena.

Član 11.

Postupak za žalbe

1. Sve odluke koje donosi Odeljenje za Proizvodnju i Zastitu Bilja, u odnosu na davanje prava uzgajivača biljke u sortu useva mogu biti podložne žalbi u pismenom obliku; žalba se podnosi Kancelariji za prava sorte biljke.
2. Sve odluke koje donese odbor Kosovskog lista semena u odnosu na primenu Kosovske liste semena za sorte useva mogu biti podložne žalbama u pismenom obliku; žalbe se podnose Kancelariji za prava sorte biljke.
3. Zalba ce se razmatrati od odbora Kosovskog lista semena. Ovaj Odbor nakon razmatranje žalbe će ili potvrditi originalnu odluku, ili će odlučiti u prilog pismene žalbe. Odluka Odbora Kosovskog lista semena biće objavljena u novinama.

4. Zainteresovana strana koja nije zadovoljna odlukom može da se žali apelacionom odboru.
5. Ministar će postaviti apelacioni odbor za svaku žalbu. Odbor se sastoji od tri nezavisna člana koji nisu zaposleni u vladinim organizacijama. Uključuje se jedan ekspert iz oblasti pravnih pitanja i administrativnog zakona i dva eksperta iz oblasti poljoprivrede.
6. Apelacioni odbor vodiće pismenu evidenciju o parnici.
7. Apelacioni odbor može da postavi jednu ili više osoba sa ekspertskim znanjem da budu ili u savetodavnom svojstvu, uopšteno, ili u odnosu na određeni slučaj ili slučajeve.
8. Apelacioni odbor, ukoliko to smatra neophodnim, može da vodi raspravu može saslušati žalioca, ili da odluči samo na osnovu pismenih podnesaka.
9. Apelacioni odbor može da potvrdi ili preinači bilo koju odluku ili akciju OPZB i Odbora Kosovskog lista semena.
10. Apelacioni odbor daće obrazloženje za svoju odluku u pismenom obliku i primerci odluke će potom biti poslani žalioocu, kancelariji za prava sorte biljke, odboru Kosovskog lista semena i bilo kojoj zainteresovanoj strani.

III PROIZVODNJA, OVERA, TESTIRANJE I PLASMAN SEMENA

Član 12.

Kontrola proizvodnje, overe, testiranja i plasmana semena

1. MPŠSR će obavljati kontrolu proizvodnje, overe, testiranja i plasmana semena.
2. Odeljenje za proizvodnju i zaštitu biljaka koji osnuje MPŠSR biće odgovoran za sledeće:
 - (a) Obezbeđivače pouzdane i adekvatne informacije o prirodi, uslovima i kvalitetu semena koje je na tržištu ili se nudi tržištu;
 - (b) Sprečavanje plasmana semena koje je škodljivo i sprečavanje plasmana semena koje nije testirano na čistoću i klijanje, ili pak semena koje je sorte koja nije uključena u Kosovsku listu semena;
 - (c) Sprečavanje širenja bolesti biljke plasmanom semena;
 - (d) Regulisanje opisa pod kojim seme ide na tržište;
 - (e) Sve što je regulisano delom III ovog zakona može se utvrditi podzakonskim aktima o semenu .
 - (f) Primena svih podzakonskih akata o semenu proizašlih iz ovog zakona kao i davanje informacija OPZB o bilo kojim kršenjima ovih podzakonskih akata.
 - (g) Obezbeđivanje overene statistike koja se odnosi na kvantitet semena koje je overeno sortama, i specifikama žetve za svaku godinu ;
 - (h) Vođenje evidencije o svim parcelama gde je seme zasađeno i gde se umnožava za dalju proizvodnju na Kosovu;
 - (i) Vođenje evidencije o svim usevima koji su overeni u proizvodnji semena na Kosovu;
 - (j) Obezbeđivanje da se svi usevi semena nadgledaju u odgovarajućim fazama rasta i da taj posao obavljaju kvalifikovani stručnjaci za useve;
 - (k) Obezbeđivanje da formulari koji se popunjavaju prilikom nadgledanja useva budu valjano popunjeni i na vreme

dostavljeni Odeljenji za proizvodnju i zaštitu biljaka MPŠSR-a do odgovarajućih datuma poštujući rokove;

- (l) Donošenje odluka da li, ili ne, seme useva može da se odobri za zvaničnu proizvodnju i prenošenje ovih odluka podnosiocima molbi koji su ušli u zvanično odobrenu šemu useva;
- (m) Propisivanje pravila o etiketiranju-(priveski-naznačnica), pakovanju i pečaćenju overenog semena;
- (n) Propisivanje pravila za uzimanje uzoraka i testiranje parcela koje se koriste za seme;
- (o) Praćenje rezultata testova semena u cilju saznavanja da li partije semena zadovoljavaju standarde za overu i plasman;
- (p) Izdavanje zvaničnih sertifikata koji potvrđuju da partije semena zadovoljavaju standarde koji su propisani podzakonskim aktom.
- (q) Izdavanja zvaničnih izveštaja o količini odbijenog semena koje se ne povinuju standardima koji su propisani podzakonskim aktima o plasmanu semena;
- (r) Propisivanje pravila sa ovlašćenom subjektom za setvu reprezentativnih uzoraka na parcelama na kojima je obavljena kontrola i svih parcela semena koje se razmnožava za dalju proizvodnju semena na Kosovu;
- (s) Propisivanje pravila za evidenciju parcela na kojima je obavljena kontrola;
- (t) Upoređivanje post-kontrolnih nalaza o parcelama u smislu identiteta i čistoće sorte sa nalazima useva koji su posejani semenom istog kontigenta i ako je neophodno odbaciti useve na bazi nalaza, bez obzira na rezultate inspekcije useva;
- (u) Vođenje evidencije o svim parcelama na kojima se nalazi seme koje je overeno u Odeljenju za proizvodnju i zaštitu biljaka MPŠSR.
- (v) Održavanje kompjuterizovane baze podataka o svim usevima i parcelama semena koji su overeni i plasirani na Kosovu.

Član 13.

Nadgledanje useva i seme useva i inspekcija semena useva

1. MPŠSR službenici kontrolišu useve koji su određeni za proizvodnju pre-baznog i baznog semena.
2. Useve koji su određeni za proizvodnju overenog semena, overenog semena prve generacije i overenog semena druge generacije kontrolišu službenici MPŠSR, ako je potrebno, taj posao mogu obavljati inspektori za useve sa odgovarajućom dozvolom. Ova lica treba da se licenciraju u skladu sa podzakonskim aktom.
3. Pregledi useva će se obavljati u skladu sa podzakonskim aktima.

Član 14.

Naznačnice (privesci) na pakovanjima semena

Pakovanje semena uzgajivača, pre-baznog, baznog semena, overenog semena, overenog semena prve generacije, overenog semena druge generacije imaće učvršćen privezak na spoljašnjoj strani zvanične naznačnice koji će sadržavati opis semena, pojedinosti o određenim sastojcima i postojeće bar veličina i boja kako je propisano podzakonskim aktom.

Član 15.

Pečaćenje paketa

Nijedna osoba ne može da plasira na tržište paket semena uzgajivača, pre-baznog, baznog semena, overenog semena, overenog semena prve generacije, overenog semena druge generacije ukoliko paket nije zapečaćen (ne posle uzimanja

uzorka) od strane ili pod kontrolom osobe koju je ovlastio DPZB da zapečati paket u njegovo ime na takav način da kad kad se on otvori mehanizam za blombiranje bude slomljen i da se ne može ponovo koristiti.

Član 16. **Uzimanje uzorka iz parcele za seme**

Uzorci semena u svrhu zvaničnog pregleda uzimaju se u skladu sa uslovima koji su propisani podzakonskim aktom o plasmanu semena na Kosovu.

Član 17. **Testiranje semena**

1. Testiranje uzoraka da bi se odredilo da li standardi kvaliteta semena koji su propisani podzakonskim aktom_ za plasman semena na Kosovu za odgovarajuću kategoriju obavlja ovlašćeni subjekat .
2. Testovi semena se obavljaju prema međunarodnim metodama Udruženja za testiranje semena.
3. Primerak izveštaja o testiranju semena za svaki testirani uzorak biće raspoloživ prerađivaču semena i Odeljenji za proizvodnju i zaštitu biljaka MPSSR.
4. U slučaju da rezultati testova označavaju da seme ne zadovoljava standarde kvaliteta koji su propisani za naročitu vrstu ili kategoriju (artikl) semena (seed lot), kako je definisano podzakonskim aktima o plasmanu semena na Kosovu, MPSSR može dati dozvolu da se ponovo uzme uzorak semena i da se isti ponovo testira.
5. Preostali uzorak posle obavljenog odgovarajućeg testa semena biće korišćen za sejanje post-kontrolnih parcela.

Član 18. **Evidencija koju treba da vode proizvođači semena, trgovci semenom, osobe koje pakuju i dalje obrađuju seme**

1. Samo registrovane osobe u skladu sa podzakonskim aktima, mogu imati dozvolu da proizvode, pakuju, prepakuju, dorađuju i plasiraju seme na Kosovu.
2. Osoba koja je registrovana kao proizvođač semena, trgovac semenom, osoba koja se bavi pakovanjem i preradom semena vodiće i održavati urednu evidenciju o transakcijama u oblasti semena, o tretmanu, testiranju i drugim zahvatima koje on preduzima ili neko u njegovo ime u odnosu na bilo kakvo seme. Njegova kontinuirana registracija biće uslovna kada daje DPZB takve informacije. Pretpostavljeni može razumno da zahteva od službenika da u bilo koje razumno vreme pregleda i uzme primerke takve evidencije; on može zahtevati da pregleda prostorije, mašine, opremu i ostale pogodnosti koje su raspoložive da bi se nastavio posao za koji je osoba registrovana.

IV KONTROLA UVOZNOG SEMENA I SEMENSKOG KROMPIRA

Član 19. **Seme čiji je uvoz dozvoljen na Kosovu**

1. Seme koje je uključeno u Kosovsku listu semena može se uvoziti i plasirati na Kosovu. Neće biti dozvoljen uvoz sorte semena koje nije uključeno u Kosovsku listu semena.
2. Seme koje se proizvodi i pakuje van Kosova i koje overava šema semena relevantne Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (u daljem tekstu OECD), koja zadovoljava standarde i pravila Evropske Unije u smislu kvaliteta semena, biće dozvoljeno za uvoz na Kosovo. Standardi koji moraju biti zadovoljeni prilikom uvoza semena, propisuju se podzakonskim aktom, objavljene od Vlade, na preporuku Ministra.
3. Seme treba biti upakovano i zapečaćeno, sa privescima OECD, a na privescima će biti dodato «pravila i standardi EZ».

4. Sve zasebne partije semena u okviru pošiljke moraju biti propraćeni sledećim podacima:
 - (a) OECD sertifikatom o artiklu semena;
 - (b) Međunarodnim sertifikatima za artikle semena koji su izdati prateći pravila Međunarodne asocijacije za testiranje semena (u daljem tekstu (ISTA)).
 - (c) Fitosanitarni sertifikat izdaju vlasti koje se staraju o kontroli zdravlja biljaka u zemlji porekla semena, potvrđujući na taj način da je seme zadovoljilo uslove za zdravlje biljaka na Kosovu.
5. Seme koje se koristi za istraživanje ili eksperiment ili seme koje se koristi ili treba da se koristi u postupku selekcije biće dozvoljeno za uvoz pod uslovom da je unapred poslata pismena nota Odeljenji za proizvodnju i zaštitu biljaka MPSSR. MPSSR može da nametne restrikcije o iznosu semena koje je dozvoljeno da se uveze u naročitom slučaju.

Član 20.

Semenski krompir čiji je uvoz dozvoljen na Kosovu

1. Semenski krompir čije je sorta uključena u Kosovsku listu semena, biće odobrena za uvoz i plasman na Kosovu. Uvoz semenskog krompira čija sorta nije uključena u Kosovsku listu semena neće biti dozvoljena.
2. Standarde koje mora ispunjavati uvozeno semenski krompir propisuju se podzakonskim aktom, objavljene od Vlade, na preporuku Ministra.
3. Sve pošiljke semenskog krompira biće u zapečaćenim kontejnerima, etiketirani sa odgovarajućim tiketama, prane sa informacijama koje ispunjavaju kriterije podzakonskih akata.
4. Odeljenje može da odluči da odobri uvoz sertifikovanog semenskog krompira iz zemlje koja učestvuje u međunarodnoj sertifikacionoj šemi za semenski krompir pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija/Privredna komisija za Evropu (UN/ECE), pod uslovom da to semenski krompir zadovoljava standarde kvaliteta koje Evropska Unija propisuje u svakom pogledu.
5. Semenski krompir koje se koristi ili treba da se koristi za istraživanje ili eksperiment i seme krompira koje se koristi ili treba da se koristi u toku postupka selekcije biće dozvoljeno za uvoz, pod uslovom da je unapred poslata pismena objava Odeljenja za proizvodnju i zaštitu biljaka MPSSR. MPSSR može da nametne restrikcije na iznos semenskog krompira koje se uvozi.

Član 21.

Pregled pošiljki semena i semenskog krompira na graničnim prelazima na Kosovu

1. Vladini službenici na graničnim prelazima Kosova pregledaće dokumentaciju koja prati sve pošiljke semena i semenskog krompira.
2. Pošto se potvrdi da je pošiljka semena ili semenskog krompira u pitanju, Vladini službenici predaće dokumentaciju službenicima inspektorata koji se bave semenom i zdravljem semena koji će pregledati dokumentaciju da bi ustanovili da ispunjavaju standarde propisane podzakonskim aktom.
3. Pošiljka semena ili semenskog krompira koja je praćena odgovarajućom dokumentacijom imaće dozvolu da stigne na odgovarajuću destinaciju na Kosovu, pod uslovom da su službenici inspektorata za seme i zdravlje biljaka konstatovali propisani kvalitet i standarde koji čine pošiljku.
4. Pošiljka semena ili semenskog krompira koja nije praćena potrebnom dokumentacijom ili se pak pronade da ona ne zadovoljava propisan kvalitet standarda biće odbijena da ulazi na Kosovu.

Član 22.

Pregled pošiljki semena ili semenskog krompira na krajnjoj destinaciji na Kosovu

1. Po stizanju na krajnju destinaciju, pošiljka semena će biti istovarena i odvojena u pojedinačne partije semena i kontrolisace se da bi utvrdio da ispunjava standarde propisane podzakonskim aktima.
2. Svako pakovanje pojedinalne partije semena biće inspektiran od službenika Odeljenja za proizvodnju i zaštitu biljaka MPSSR da bi se saznalo da li su paketi semena korektno zapečaćeni i da su u skladu sa odgovarajućem podzakonskim aktima.
3. Pakovanja koja su oštećena u tokom prevoza, pakovanja bez valjanog priveska, one koja nisu zapečaćena, kao i svako pakovanje gde je ustanovljeno da ima različitu referencu o količini od odgovarajućeg broja reference biće uklonjen od prometa i neće mu se dozvoliti plasman na Kosovu.
4. Po dospeću na krajnju destinaciju, pošiljka sa semenskim krompirima biće istovarena i odvojena u pojedinačne partije i kontrolisace se da bi utvrdio da ispunjava standarde propisane podzakonskim aktom.
5. Pregled svakog pakovanja pojedinačnog artikla semenskog krompira biće obavljen od strane službenika Odeljenja za proizvodnju i zaštitu biljaka M u cilju saznavanja da su pakovanja valjano zapečaćena i sa privescima i da se brojevi privezaka precizno slažu sa brojevima privezaka koji su evidentirani na sertifikatu za pregled artikla semenskog krompira.
6. Pakovanja semenskog krompira za koja je nađeno da imaju identifikacioni broj na sertifikatu koji je različit od identifikacionog broja proizvođača biće uklonjena i njihov plasman neće biti dozvoljen na Kosovu.
7. U slučaju da je artikal semena koje treba da se razmnožava na Kosovu za dalju proizvodnju, službenik Odeljenja za proizvodnju i zaštitu biljaka MPSSR uradiće reprezentativni uzorak artikla semena i proslediti ga ovlašćenom subjektu za sejanje u parcelama nakon kontrole.
8. U slučaju da je artikal semena ili artikal semenskog krompira sumnjivog kvaliteta, kao rezultat konačnog pregleda službenik Odeljenja za zaštitu i proizvodnju biljaka MPSSR uradiće reprezentativni uzorak artikla semena i artikla semenskog krompira i proslediti ga ovlašćenom subjektu na testiranje.
9. Ako partija semena ili artikal semenskog krompira ne zadovoljavaju standarde kvaliteta koji su propisani podzakonskim aktima, njihov plasman neće biti dozvoljen na Kosovu i od uvoznika semena će se zahtevati da plati za artikal semena ili za artikal semenskog krompira sa ciljem povratka u zemlju porekla.

Član 23.

Izvoz semena i semenskog krompira sa Kosova

1. Pošiljke semena i semenskih krompira koje se izvoze sa Kosova biće overene od Odeljenja za zaštitu i proizvodnju biljaka MAFRD.
2. Pojedinačni artikli semena i pojedinačni artikli semenskih krompira biće overeni u skladu sa podzakonskim aktima.

Član 24.

Kazne

1. Fizičko ili pravno lice koji proizvodi, pakuje, repakuje, obradjuje ili plasira seme na Kosovu a nije registrovan u skladu sa ovim zakonom, kazni ce se novčanom kaznom do 15.000 Eura za prvu povredu zakona i do 50.000 Eura za dalje povrede.
2. Osim kazni koja se mogu primeniti po ovom zakonu, sud može kazniti jedno privatno ili pravno lice, koji je registrovan ili kome se odobri i treba da se registruje po ovim zakonom, novčanom kaznom do 50.000 Eura, za nepridržavanje ili

povredu postupaka i standarda utvrđenih ovim zakonom ili podzakonskim aktima donosenih u skladu sa ovim Zakonom.

3. Osim kazni koje se mogu primeniti po ovom zakonu, sud može kazniti fizičko ili pravno lice koji nije registrovan ili se ne odobri registracija po ovom zakonu, novčanom kaznom do 15.000 Eura, za povredu postupaka i standarda utvrđenih ovim zakonom ili podzakonskim aktima donosenih u skladu sa ovim zakonom.

V ZAVRSNE ODREDBE

Član 25.

Ostvareni prihod od taksi

Prihodi ostvarene od takes za usluge i kazne na osnovu ovog Zakona, prosledjuju se Ministarstvu za Privredu i Finansije, radi uplate u Konsolidovani Budzet Kosova.

Član 26.

Stupanje na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu posle usvajanja od Skupštine Kosova, potpisivanja od predsednika Skupštine i proglašenja od Specialnog Predstavnik Generalnog Sekretara Ujedinjenih Nacija.

Zakon Br.2003/5
20 Marta 2003

Predsednik Skupštine Kosova ,

Akademik Nexhat Daci